

ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТЕКСТИЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В КАТЕГОРІЯХ ВИТРАТ І РЕЗУЛЬТАТІВ

©2020 НЕСЕНЮК Є. С.

УДК 330.101.54
JEL: O39; L52; L67

Несенюк Є. С. Економічні стратегії інноваційної конкурентоспроможності підприємств текстильної промисловості в категоріях витрат і результатів

Метою статті є діагностика витрат підприємств текстильної промисловості та розробка економічних стратегій інноваційної конкурентоспроможності підприємств, орієнтованих на зростання їх результатів. З точки зору динамічного підходу за темпами зростання обсягів доданої вартості виділено підгалузі – лідери та аутсайдери. З точки зору структурного підходу показано, що основна маса доданої вартості припадає на виробництво інших текстильних виробів, передусім виробництво готових текстильних виробів, крім одягу. Статистично доведено загальну тенденцію текстильного виробництва до зростання додатних фінансових результатів протягом 2010–2019 рр. Виділено підгалузі, які мають кумулятивні збитки та найбільший внесок у формування фінансового результату текстильної промисловості. Виявлено тенденцію всіх видів текстильного виробництва до зростання питомої ваги прибуткових підприємств. Показано, що в текстильній промисловості відсутні великі підприємства, а основна частка фінансового результату формується середніми підприємствами, за виключенням виробництва готових текстильних виробів, крім одягу, та інших текстильних виробів технічного та промислового призначення. Обґрунтовано основні економічні стратегії інноваційної конкурентоспроможності підприємств текстильної промисловості.

Ключові слова: економічні стратегії, інноваційна конкурентоспроможність, підприємства, текстильна промисловість, витрати, результати.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-109-118>

Табл.: 3. **Бібл.:** 19.

Несенюк Євген Сергійович – аспірант кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки, Київський національний університет технологій та дизайну (вул. Немировича-Данченка, 2, Київ, 01011, Україна)

E-mail: nesenuyk@uyi.com.ua

UDC 330.101.54
JEL: O39; L52; L67

Neseniuk Ye. S. Economic Strategies of Innovative Competitiveness of Textile Industry Enterprises in the Categories of Costs and Results

The article is aimed at diagnosing the costs of textile industry enterprises and developing economic strategies for innovative competitiveness of enterprises focused on the growth of their results. In terms of dynamic approach to the growth rate of value added volumes the article allocates the following sub-sectors – leaders and outsiders. In terms of structural approach, it is shown that the bulk of the value added accounts for the production of other textile products, primarily the production of finished textiles, except clothing. The overall tendency of textile production to increase positive financial results during 2010–2019 is statistically proved. The sub-sectors with cumulative losses and the greatest contribution to the formation of the financial result of the textile industry are allocated. The tendency of all types of textile production to increase the proportion of profitable enterprises is identified. It is shown that there are no large enterprises in the textile industry, and the main share of the financial result is formed by medium-sized enterprises, except for the production of finished textile products, apart from clothing, and other textile products for technical and industrial purposes. The main economic strategies of innovative competitiveness of textile industry enterprises are substantiated.

Keywords: economic strategies, innovative competitiveness, enterprises, textile industry, costs, results.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 19.

Neseniuk Yevhen S. – Postgraduate Student of the Department of Finance and Financial and Economic Security, Kyiv National University of Technologies and Design (2 Nemyrovycha-Danchenko Str., Kyiv, 01011, Ukraine)

E-mail: nesenuyk@uyi.com.ua

Світовий досвід переконує, що ефективне функціонування економічних систем забезпечується особливими формами та методами управління, зокрема інноваційно-інвестиційною діяльністю [12, с. 28]. Інноваційна конкурентоспроможність підприємств має багато критеріїв, серед яких рівень витрат на виробництво продукції та фінансова результативність.

Загальними факторами, які стримують розвиток стратегічного інноваційного потенціалу підприємств різних галузей національної економіки, є:

- ✦ негативний вплив чинників зовнішнього середовища, пов'язаний із кризовими явищами в країні;

- ✦ нестача власного капіталу для впровадження інновацій і складність залучення зовнішніх інвестицій через значний рівень ризику;
  - ✦ проблемність кадрового забезпечення інноваційної діяльності [18, с. 96].
- Специфічними чинниками, притаманними текстильній промисловості, є:
- ✦ відсутність цілісної моделі стратегічного розвитку підприємств галузі;
  - ✦ брак вітчизняних інноваційних технологій у текстильному виробництві, які стимулюватимуть зростання конкурентоспроможності підприємств країни на зовнішньому ринку;

- ✦ дисбаланс можливостей сировинної бази та потреб текстильного виробництва [7, с. 183];
- ✦ незадовільний економічний стан потенціалу сировинного комплексу текстильної промисловості України [13];
- ✦ залежність вітчизняних текстильних підприємств від імпорту сировини;
- ✦ недостатнє використання природно-кліматичних умов України для виробництва місцевої сировини та забезпечення імпортозаміщення [10];
- ✦ втрата позицій традиційних для нашої країни технічних культур: льону та коноплі [19, с. 63].

Проблеми ретроспективи та стратегічної перспективи текстильної промисловості України знаходяться в центрі уваги багатьох учених. Так, Левицький В. О. робить акцент на давніх традиціях галузі, зокрема висвітлює досвід формування потужного центру суконної галузі України в посаді Клинець на початку ХХ ст. [4, с. 41]. Авторем Олійник Г. С. узагальнено досвід функціонування українського ринку нетканих матеріалів для меблевої промисловості. Їх конкурентоспроможність забезпечується: досягнутими фізико-механічними характеристиками продукції; можливістю розробки текстильних виробів із індивідуальними експлуатаційними властивостями; високою якістю за відносно низьких цін; доступністю для вітчизняного споживача; значними перспективами виходу на світовий ринок [8, с. 251].

Стратегічні пріоритети, концепти та механізми державного регулювання розвитку текстильної промисловості та її сировинної бази досліджено Левковською Т. В. [5], Наумовою Л. М. [7], Сафоновим Ю. М. [10–13]. Екологічна сертифікація продукції текстильної промисловості в системі зміцнення інноваційної конкурентоспроможності підприємств є предметом уваги Гайдей О. О., Дмитренко А. А., Слізкова А. М., Упірової Н. І. [14; 16; 17]. Берестецькою О. вирішуються питання забезпечення конкурентоспроможності підприємств текстильної промисловості, їх регіонального розвитку та модернізації [1; 2]. Проблеми інноваційної діяльності підприємств текстильної промисловості та притаманних їй ризиків порушуються Пахлюк О. В. [9], Чорною М. В., Доценко К. В. [18].

Високо оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід визнати недостатню увагу до оцінки конкурентоспроможності підприємств різних підгалузей текстильної промисловості з огляду на структуру витрат і фінансову результативність.

Метою статті є діагностика витрат підприємств текстильної промисловості та розробка економічних стратегій інноваційної конкурентоспроможності підприємств, орієнтованих на зростання їх результатів.

Механізм інноваційно-інвестиційної діяльності – це взаємодія важелів, інструментів, методів, прийомів, підходів, за допомогою яких відбувається

мотивація та організація праці, технологія формування національної інноваційної системи, що забезпечує впровадження технічних новин, значних нововведень у вигляді нових продуктів (виробів), технологій їх виробництва, засобів виробництва (машин, устаткування, енергії, конструкційних матеріалів тощо) [11, с. 27]. Зазначений механізм спрямований на зростання доданої вартості та прибутковості діяльності суб'єктів господарювання.

Протягом 2012–2018 рр. додана вартість у текстильному виробництві зростає із 1183,1 млн грн до 3635,7 млн грн, або у 3,1 разу (*табл. 1*). Тренд зростання був достатньо стійким, за виключенням 2013 і 2017 рр. Вищі темпи збільшення обсягів доданої вартості притаманні таким підгалузям текстильної промисловості:

- ✦ ткацьке виробництво – у 3,5 разу;
- ✦ виробництво інших текстильних виробів – у 3,3 разу (у тому числі виробництво канатів, мотузок, шпагату та сіток – у 5 разів, виробництво готових текстильних виробів, крім одягу – у 3,6 разу, виробництво нетканих текстильних матеріалів та виробів із них, крім одягу – 3,4 разу, виробництво інших текстильних виробів технічного та промислового призначення – 3,1 разу).

Меншими темпами зростає додана вартість у виробництві інших текстильних виробів, не віднесених до інших угруповань (н. в. і. у.) – у 2 рази. На початку і в кінці аналізованого періоду однаковим виявився обсяг доданої вартості в оздобленні текстильних виробів, на 10% він скоротився у підготуванні та прядінні текстильних волокон. Причому основний спад обсягу доданої вартості в зазначених підгалузях мав місце протягом 2012–2014 рр., компенсований у подальших періодах. Висновки по створенню доданої вартості у виробництві трикотажного полотна, килимів і килимових виробів зробити складно через той факт, що дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності.

У структурі доданої вартості основна питома вага припадає на виробництво інших текстильних виробів, причому вона зростає з 78,72% у 2012 р. до 84,96% у 2018 р. (у т. ч. основною статтею зазначеного виду економічної діяльності є виробництво готових текстильних виробів, крім одягу, причому її питома вага зростає із 48,10% до 55,67%).

Також значним є середній внесок у формування доданої вартості текстильної промисловості ткацького виробництва (11,42%), нетканих текстильних матеріалів та виробів із них, крім одягу (9,61%).

Підгалузі національної економіки суттєво різняться ефективністю функціонування. Загальною тенденцією текстильного виробництва є зростання додатних фінансових результатів, за виключенням 2010 і 2014 рр., коли галузь була збитковою (*табл. 2*).

Динаміка доданої вартості та її структури за підгалуззями текстильної промисловості

Рік	Текстильне виробництво	Підготовка та прядіння текстильних волокон	Ткацьке виробництво	Оздоблення текстильних виробів	Виробництво інших текстильних виробів	У т. ч. виробництво:					інших текстильних виробів	
						трикотажного полотна	готових текстильних виробів, крім одягу	килимів і килимових виробів	канатів, мотузок, шпагату та сіток	нетканних текстильних матеріалів та виробів із них, крім одягу	технічного та промислового призначення	н. в. і. у.
КВЕД	13	13.10	13.20	13.30	13.9	13.91	13.92	13.93	13.94	13.95	13.96	13.99
<i>Додана вартість за витратами, тис. грн</i>												
2012	1183052,9	90114,9	120482,1	41128,6	931327,3	33442,7	568997,1	108642,8	13946,7	104693,5	71975,9	29628,6
2013	1071145,3	66049,1	101770,2	12259,9	891066,1	9461,1	610974,8	105736,1	15205,6	96474,9	36976,5	16237,1
2014	1839533,8	57560,0	214147,2	9067,0	1558759,6	64865,0	1057346,4	182143,3	16694,9	153531,0	49592,4	34586,6
2015	2195127,5	65568,0	304988,0	50429,2	1774142,3	к	1068788,4	к	54191,6	204868,6	104933,2	59182,3
2016	2430283,6	67767,1	261329,2	59732,2	2041455,1	к	1281852,0	к	49603,5	262374,5	81149,8	55074,6
2017	2232811,7	76156,3	239234,6	37207,8	1880213,0	к	1337665,4	к	60424,3	227055,3	105122,1	87940,8
2018	3635689,9	80483,0	424672,0	41730,5	3088804,4	к	2023840,2	к	70347,5	352974,4	222157,7	59800,5
Середнє	2083949,2	71956,9	238089,0	35936,5	1737966,8	35922,9	1135637,8	132174,1	40059,2	200281,7	95986,8	48921,5
Темп зростання, разів	3,1	0,9	3,5	1,0	3,3	1,9	3,6	1,7	5,0	3,4	3,1	2,0
<i>Структура доданої вартості за витратами, %</i>												
2012	100	7,62	10,18	3,48	78,72	2,83	48,10	9,18	1,18	8,85	6,08	2,50
2013	100	6,17	9,50	1,14	83,19	0,88	57,04	9,87	1,42	9,01	3,45	1,52
2014	100	3,13	11,64	0,49	84,74	3,53	57,48	9,90	0,91	8,35	2,70	1,88
2015	100	2,99	13,89	2,30	80,82	к	48,69	к	2,47	9,33	4,78	2,70
2016	100	2,79	10,75	2,46	84,00	к	52,74	к	2,04	10,80	3,34	2,27
2017	100	3,41	10,71	1,67	84,21	к	59,91	к	2,71	10,17	4,71	3,94
2018	100	2,21	11,68	1,15	84,96	к	55,67	к	1,93	9,71	6,11	1,64
Середнє	100	3,45	11,42	1,72	83,40	1,72	54,49	6,34	1,92	9,61	4,61	2,35

Примітки: н. в. і. у. – не віднесено до інших угруповань; к – дані не оприлюднюються через конфіденційність.

Джерело: складено за даними [3].

Динаміка фінансового результату та його структури за підгалузями текстильної промисловості

Рік	Текстильне виробництво	Підготовка прядини текстильних волокон	Ткацьке виробництво	Оздоблення текстильних виробів	Виробництво інших текстильних виробів	У т. ч. виробництво:						інших текстильних виробів		
						трикотажного полотна	готових текстильних виробів, крім одягу	килимів і килимових виробів	канатів, мотузок, шпагату та сіток	нетканних текстильних матеріалів та виробів із них, крім одягу	технічного	та промислового призначення	н. в. і. у.	
КВЕД	13	13.10	13.20	13.30	13.9	13.91	13.92	13.93	13.94	13.95	13.96	13.99		
<i>Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн</i>														
2010	-9463,2	-4772,2	-52033,5	2956,0	44386,5	-814,0	24547,0	-9273,9	-2670,2	8720,8	6947,5	16929,3		
2011	51966,9	7080,9	-57043,9	2908,4	99021,5	1170,8	34822,1	6303,1	6478,1	37946,6	-4754,6	17055,4		
2012	30116,2	-16349,0	3451,9	-16279,1	59292,4	15935,2	-8518,6	11098,7	1513,3	23727,5	12288,6	3247,7		
2013	107607,0	-15161,1	8227,4	-17432,0	131972,7	15092,1	63490,9	24800,2	772,5	18425,5	9360,2	31,3		
2014	-332211,1	-2275,6	-151756,9	-66311,9	-112866,7	-26424,4	-82036,0	-4948,2	-4662,4	-4044,5	10908,7	-1659,9		
2015	42100,2	10745,4	-109549,9	-44535,4	185440,1	к	106005,4	к	10634,0	57511,5	18653,5	13494,0		
2016	559862,2	29436,3	58861,9	-1616,5	473180,5	к	204354,4	к	12466,5	58962,8	18180,9	8257,7		
2017	409960,1	-8308,5	38556,2	-16101,4	395813,8	к	285118,1	к	9407,2	58197,1	27797,2	8946,6		
2018	877663,6	-2066,3	46718,7	-3956,3	836967,5	к	685261,5	к	21576,2	70886,0	11426,3	11580,1		
2019	755631,7	-5667,9	10296,3	25515,4	725487,9	к	435644,0	к	25431,8	60924,7	63883,7	9371,9		
Разом	2492234	-7338	-204272	-134853	2838696	4959,7	1748689	27979,9	80947	391258	174692	87254,1		
<i>Структура фінансового результату, %</i>														
2010	100	50,43	549,85	-31,24	-469,04	8,60	-259,39	98,00	28,22	-92,15	-73,42	-178,90		
2011	100	13,63	-109,77	5,60	190,55	2,25	67,01	12,13	12,47	73,02	-9,15	32,82		
2012	100	-54,29	11,46	-54,05	196,88	52,91	-28,29	36,85	5,02	78,79	40,80	10,78		
2013	100	-14,09	7,65	-16,20	122,64	14,03	59,00	23,05	0,72	17,12	8,70	0,03		
2014	100	0,68	45,54	19,90	33,87	7,93	24,62	1,49	1,40	1,21	-3,27	0,50		
2015	100	25,52	-260,21	-105,78	440,47	к	251,79	к	25,26	136,61	44,31	32,05		
2016	100	5,26	10,51	-0,29	84,52	к	36,50	к	2,23	10,53	3,25	1,47		
2017	100	-2,03	9,40	-3,93	96,55	к	69,55	к	2,29	14,20	6,78	2,18		
2018	100	-0,24	5,32	-0,45	95,36	к	78,08	к	2,46	8,08	1,30	1,32		
2019	100	-0,75	1,36	3,38	96,01	к	57,65	к	3,37	8,06	8,45	1,24		
Разом	100	-0,29	-8,20	-5,41	113,90	0,20	70,17	1,12	3,25	15,70	7,01	3,50		

Джерело: складено за даними [3].

Кумулятивний прибуток за десятирічний період склав 2492,2 млн грн. Проте існує три види економічної діяльності, які мали кумулятивний збиток протягом 2010–2019 рр.: підготування та прядіння текстильних волокон (–7,3 млн грн) та оздоблення текстильних виробів (–134,9 млн грн), які демонстрували від'ємні фінансові результати протягом семи років; ткацьке виробництво (–204,3 млн грн), збиткова діяльність у якому мала місце протягом чотирьох років.

Найбільш невдалим для текстильної промисловості роком із точки зору отримання фінансових результатів є 2014 р., коли всі підгалузі отримали збитки, за виключенням інших текстильних виробів технічного та промислового призначення (їх прибуток склав 10,9 млн грн).

Найбільший внесок у формування фінансового результату текстильної промисловості в розрізі підгалузей мало виробництво інших текстильних виробів, який за середніми даними 2010–2019 рр. склав 113,90%. Значення, що перевищує 100%, означає не лише генерацію прибутків, але і покриття ними збитків інших видів економічної діяльності: ткацьке виробництво (–8,2%), оздоблення текстильних виробів (–5,41%), підготування та прядіння текстильних волокон (–0,29%). Основну частку прибутку текстильної промисловості формує виробництво готових текстильних виробів, крім одягу (70,17%). Значний обсяг додатних фінансових результатів також формують підгалузі діяльності з кодом КВЕД (класифікації видів економічної діяльності) 13.9: нетканих текстильних матеріалів та виробів із них, крім одягу (15,70%); інших текстильних виробів технічного та промислового призначення (7,01%).

Також необхідно зупинити увагу на аномальних показниках питомої ваги, які за модулем перевищують 100%. У 2010 р. частка ткацького виробництва 549,9% демонструє, що збитки підгалузі (–52033,5) тис. грн майже у 5,5 разу перевищують збитки текстильної промисловості загалом (–9463,2) тис. грн. Від'ємне значення питомої ваги виробництва інших текстильних виробів (–469,04%) є свідченням того, що прибутки підгалузі (44386,5 тис. грн) майже в 4,7 разу перевищують збитки текстильного виробництва.

Найбільший негативний вплив на формування фінансового результату в текстильній промисловості у 2011 і 2015 рр. мало ткацьке виробництво, частка якого становила відповідно (–109,8%) і (–260,2%). Тобто, збитки підгалузі перевищували прибуток, генерований підприємствами галузі, відповідно в 1,1 і 2,6 разу. Основним джерелом їх компенсації виступав прибуток підприємств з виробництва інших текстильних виробів, питома вага яких у фінансовому результаті текстильної промисловості становила в зазначених роках відповідно 190,6% і 440,5%.

Важливим показником, що характеризує конкурентоспроможність галузі, є питома вага прибутко-

вих підприємств. Для всіх видів текстильного виробництва характерно її зростання (табл. 3). При середньому значенні показника по текстильному виробництву за 2010–2019 рр. 71,7% вищим є його рівень у виробництві килимів і килимових виробів (82,9% за даними 2010–2014 рр.), виробництві нетканих текстильних матеріалів та виробів із них, крім одягу (81,8%). Значна меншою є частка прибуткових підприємств, що здійснюють такі види діяльності: виробництво трикотажного полотна (53,9%), підготування та прядіння текстильних волокон (61,5%), оздоблення текстильних виробів (68,4%). У текстильній промисловості відсутні великі підприємства, а основна частка фінансового результату формується середніми підприємствами (у середньому за 2010–2019 рр. – 100,9% (див. табл. 3). Її розмір перевищує 100% у таких роках – 2010 р. (139,5%), 2012 р. (182,7%), 2015 р. (165,7%), 2016 р. (103,3%). Мінімальним цей показник був у 2018 р. (49,3%).

Найбільше значення питомої ваги середніх підприємств у фінансових результатах за підсумками 2010–2019 рр. спостерігається в підготовці та прядінні текстильних волокон (122,9%), але воно обумовлено аномальним значенням 2014 р. (362,8%), коли збитки середніх підприємств більше, ніж у 3,6 разу перевищували загальні по підгалузі. У підприємств, що здійснюють оздоблення текстильних виробів та ткацьке виробництво, на середні підприємства припадає основна сума збитків – відповідно 106,3% і 74,8%. Преважна сума прибутків генерується середніми підприємствами за такими видами діяльності:

- ✦ виробництво інших текстильних виробів – 86,1%, у т. ч. за рахунок трикотажного полотна – 101,8%;
- ✦ нетканих текстильних матеріалів та виробів із них, крім одягу – 105,9%;
- ✦ інших текстильних виробів, не віднесених до інших угруповань, – 87,9%.

Більш успішними в частині генерування додатних фінансових результатів є малі підприємства за такими видами діяльності: виробництво готових текстильних виробів, крім одягу; та інших текстильних виробів технічного та промислового призначення, на які припадає відповідно 57,6% та 70,5% прибутку підгалузі.

Основними економічними стратегіями інноваційної конкурентоспроможності підприємств текстильної промисловості є:

- ✦ упровадження інновацій в технологію виробництва текстилю;
- ✦ розробка інвестиційних програм поетапної заміни застарілого обладнання для підвищення енергозбереження в галузі та захисту довкілля;
- ✦ зростання частки доданої вартості в готовій продукції;

Динаміка питомої ваги підприємств текстильної промисловості

Рік	Текстильне виробництво	Підготовка прядини текстильних волокон	Ткацьке виробництво	Оздоблення текстильних виробів	Виробництво інших текстильних виробів	У т. ч. виробництво:						інших текстильних виробів		
						трикотажного полотна	готових текстильних виробів, крім одягу	килимів і килимових виробів	канатів, мотузок, шпалату та сіток	нетканних текстильних матеріалів та виробів із них, крім одягу	технічного	н. в. і. у.		
КВЕД	13	13.10	13.20	13.30	13.9	13.91	13.92	13.93	13.94	13.95	13.96	13.99		
<i>Питома вага прибуткових підприємств, %</i>														
2010	60,8	54,5	51,1	61,8	62,1	63,6	62,5	70,0	45,8	58,1	59,5	71,7		
2011	64,8	69,7	51,4	63,6	65,6	45,5	65,5	77,8	75,0	73,8	54,5	64,3		
2012	63,6	47,8	64,5	68,8	64,0	50,0	62,3	100,0	71,9	77,6	56,0	56,8		
2013	66,1	53,3	73,3	61,1	66,8	47,1	65,7	100,0	69,7	73,5	63,0	69,2		
2014	69,2	65,4	70,8	73,3	69,1	63,2	68,6	66,7	63,0	85,4	57,7	67,7		
2015	81,6	76,2	89,3	79,3	81,5	к	82,3	к	79,3	89,6	80,8	79,3		
2016	79,9	68,4	94,7	75,0	80,1	к	78,6	к	86,7	91,5	92,0	70,8		
2017	75,2	52,6	82,6	60,0	76,7	к	75,7	к	75,0	83,0	89,7	77,8		
2018	77,3	63,2	87,1	69,0	77,8	к	75,4	к	87,9	96,1	73,5	70,7		
2019	78,4	63,6	81,3	72,4	79,4	к	77,7	к	88,6	88,9	80,5	77,1		
Середнє	71,7	61,5	74,6	68,4	72,3	53,9	71,4	82,9	74,3	81,8	70,7	70,5		
<i>Питома вага середніх підприємств у формуванні фінансового результату до оподаткування, %</i>														
2010	139,5	к	108,5	к	106,2	к	к	к	к	к	к	к	к	к
2011	67,5	к	97,7	к	85,6	к	87,6	к	к	85,7	148,8	96,6		
2012	182,7	93,0	4,2	88,8	142,6	98,5	-358,5	к	к	81,2	54,6	к		
2013	82,9	48,8	90,7	100,3	80,8	112,3	90,7	к	к	73,3	-14,6	к		
2014	75,7	362,8	100,3	100,1	22,7	94,5	к	к	к	386,8	-33,2	131,6		
2015	165,7	42,4	105,6	100,8	121,8	к	179,3	к	к	73,8	27,9	82,0		
2016	103,3	67,2	94,3	141,5	106,8	к	134,4	к	к	79,8	22,6	94,4		
2017	79,1	к	87,2	к	80,9	к	88,3	к	к	52,0	40,5	85,0		
2018	49,3	к	83,6	к	48,2	к	49,6	к	к	57,8	-51,7	37,7		
2019	63,7	к	-23,7	к	65,3	к	67,9	к	к	62,7	70,6	к		
Середнє	100,9	122,9	74,8	106,3	86,1	101,8	42,4	к	к	105,9	29,5	87,9		

Джерело: складено за даними [3].

- ✦ зниження собівартості продукції за рахунок використання у виробництві ресурсо- та енергозберігаючих технологій;
- ✦ залучення іноземних інвестицій для забезпечення галузі сучасним устаткуванням;
- ✦ просування продукції текстильної галузі в суміжних галузях [5, с. 97].

Успішній її реалізації сприятимуть такі фактори зовнішнього середовища:

- ✦ відродження вітчизняної сировинної бази, її державна підтримка з метою максимального імпортозаміщення;
- ✦ розвиток внутрішнього споживчого ринку;
- ✦ вжиття протекціоністських заходів і обмеження доступу на український ринок імпортованої текстильної продукції;
- ✦ створення конкурентного інвестиційного ринку [2, с. 58].

Запорукою зміцнення інноваційної конкурентоспроможності підприємств текстильної промисловості як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках є:

- ✦ застосування досвіду європейських країн щодо впровадження та просування нововведень у діяльності підприємств;
- ✦ виробництво продукції високої якості;
- ✦ освоєння інноваційних видів продукції;
- ✦ упровадження на вітчизняних підприємствах конкурентного управління;
- ✦ створення конкурентних умов для інвесторів;
- ✦ модернізація та переоснащення українських підприємств текстильної промисловості [1, с. 148].

Залученню української текстильної промисловості до глобальних, європейських і регіональних ланцюгів створення доданої вартості сприятимуть такі заходи:

- ✦ прями контакти між бізнес-асоціаціями України та ЄС, конфедерацією одягу та текстилю (*EURATEX*), які полегшать шлях до торговельної взаємодії та сприятимуть зростанню українського експорту до ЄС;
- ✦ оновлення обладнання та модернізація вітчизняних підприємств через використання інструментів, які діють в ЄС;
- ✦ імплементація гармонізованих європейських стандартів та активізація залучення вітчизняних компаній до участі у виставках і ярмарках в країнах ЄС.

До основних засад інноваційних стратегій слід віднести:

- ✦ співпрацю з мережею європейських інноваційних центрів та університетів;
- ✦ розробку концепції довгострокового інноваційного розвитку галузі;
- ✦ допомогу з розвитку бізнесу та додаткового фінансування ЄС у рамках грантових програм;

- ✦ організацію конференцій та семінарів з питань інноваційних технологій виробництва товарів легкої та текстильної промисловості [15].

Перспективним є використання нанотехнологій у текстильному виробництві, перевагами яких є:

- ✦ захисні властивості (від мікробів, вірусів, різних видів опромінення, куль, холоду, перегріву);
- ✦ підвищення механічних властивостей текстилю;
- ✦ покращення стійкості до дії хімікатів і вогню; поліпшення електричних властивостей і здатності до оздоблення та фарбування тощо.

Широке застосування матиме лікувальний і медичний нанотекстиль (захисний одяг медперсоналу, натільна та постільна білизна для хворих, лікувальні пов'язки, різноманітні елементи протезів, засоби функціонування серцево-судинної та кровоносної систем тощо) [9, с. 115]. Обов'язковою умовою масового виробництва нанотекстилю є його сертифікація Європейською системою оцінювання якості продукції текстильної та легкої промисловості ОЕКО-ТЕХ за міжнародними стандартами *Öko-TexStandard* 100 та 200 на предмет показників безпеки для життя та здоров'я людини використуваних наночастинок.

Для зміцнення інноваційної конкурентоспроможності текстильних підприємств необхідно продовжувати роботу з приведення системи екосертифікації у відповідність до міжнародних вимог. Для цього необхідно:

- ✦ відокремити екосертифікацію від сертифікації якості продукції;
- ✦ створити спеціалізовані лабораторії для здійснення екосертифікації та провести їх акредитацію на міжнародному рівні;
- ✦ забезпечити підготовку вітчизняних висококваліфікованих фахівців та аудиторів у сфері екологічної сертифікації [14, с. 223].

Існуючі підходи до регулювання безпечності та екологічності текстилю – «Екотекстиль» та «Еко-технології» – дозволяють впроваджувати екологічну сертифікацію поступово, враховуючи інтереси споживачів та виробників продукції, покращувати екологічну ситуацію на підприємствах текстильної промисловості [16, с. 184].

Одним із напрямків вирішення проблеми сертифікації продукції текстильної промисловості України є розробка науково обґрунтованої номенклатури показників екологічності продукції, узгодженої з європейською. Важливим елементом у вирішенні проблеми може бути проведення інформаційної кампанії та роз'яснювальної роботи з метою пояснення як виробникам, так і споживачам переваг, які отримують вони, а також і суспільство в цілому від упровадження на підприємствах текстильної промисловості системи екологічного управління та екологічної сертифікації текстильної продукції [17, с. 161].

В основу розробки економічних стратегій інноваційної конкурентоспроможності підприємств текстильної промисловості доцільно покласти систему бюджетування, яка надає можливість забезпечити ефективність управління підприємством у цілому та його структурними підрозділами зокрема, оцінити результати діяльності та визначити перспективи розвитку на майбутнє [6, с. 11].

ВИСНОВКИ

Основний результат дослідження полягає в діагностиці конкурентоспроможності підприємств підгалузей текстильної промисловості за витратами та результатами.

1. З точки зору динамічного підходу лідерами зростання за обсягами доданої вартості є:

- ✦ ткацьке виробництво;
- ✦ виробництво канатів, мотузок, шпагату та сіток;
- ✦ виробництво готових текстильних виробів, крім одягу;
- ✦ виробництво нетканих текстильних матеріалів та виробів із них, крім одягу;
- ✦ виробництво інших текстильних виробів технічного та промислового призначення.

Аутсайдерами є:

- ✦ виробництво інших текстильних виробів, не віднесених до інших угруповань;
- ✦ оздоблення текстильних виробів; прядіння текстильних волокон.

З точки зору структурного підходу основна маса доданої вартості припадає на виробництво інших текстильних виробів, передусім виробництво готових текстильних виробів, крім одягу.

2. Загальною тенденцією текстильного виробництва є зростання додатних фінансових результатів протягом 2010–2019 рр., проте його підгалузі суттєво різняться ефективністю функціонування. Кумулятивні збитки мають такі види діяльності:

- ✦ підготування та прядіння текстильних волокон;
- ✦ оздоблення текстильних виробів;
- ✦ ткацьке виробництво.

Найбільший внесок у формування фінансового результату текстильної промисловості у розрізі підгалузей мало виробництво інших текстильних виробів, передусім за рахунок виробництва готових текстильних виробів, крім одягу.

3. Для всіх видів текстильного виробництва характерно зростання питомої ваги прибуткових підприємств. У текстильній промисловості відсутні великі підприємства, а основна частка фінансового результату формується середніми підприємствами, за виключенням виробництва готових текстильних виробів, крім одягу, та інших текстильних виробів технічного та промислового призначення. У зазна-

чених підгалузях прибутки генеруються переважно малими підприємствами.

4. Основними економічними стратегіями інноваційної конкурентоспроможності підприємств текстильної промисловості є:

- ✦ введення інновацій, орієнтованих на зростання частки доданої вартості у продукції галузі;
- ✦ її екосертифікація та сертифікація якості за міжнародними стандартами;
- ✦ технічна реконструкція та модернізація виробництва, упровадження ресурсо- і енергозберігаючих технологій для зростання обсягів виробництва, експортного потенціалу, зниження витрат, досягнення беззбиткової діяльності або збільшення додатних фінансових результатів.

Перспективами подальших досліджень є обґрунтування стратегічних карт і механізмів позиціонування інноваційної конкурентоспроможності підприємств із виробництва текстильних виробів і трикотажного одягу. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Берестецька О. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств текстильної промисловості. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. Вип. 1. С. 141–150. URL: <http://dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/34044/1/Берестецька.pdf>
2. Берестецька О. Регіональні аспекти розвитку та модернізації текстильної промисловості України. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2018. Вип. 23. С. 56–60. URL: <http://rarrpsu.wnu.edu.ua/index.php/rarrpsu/article/view/239/237>
3. Економічна статистика / Економічна діяльність / Діяльність підприємств // Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Левицький В. О. Розвиток Клишівської текстильної промисловості в другій половині XIX – на початку XX ст. *Переяславський літопис*. 2017. Вип. 12. С. 36–42.
5. Левковська Т. В. Аналіз сировинної бази текстильної промисловості України на сучасному етапі розвитку економіки. *Бізнес-навігатор*. 2013. № 1. С. 91–99.
6. Маниліч М. І., Миронюк О. В. Особливості системи бюджетування на підприємствах текстильної промисловості. *Збірник наукових праць [Буковинського університету]. Серія «Економічні науки»*. 2018. Вип. 14. С. 5–12.
7. Наумова Л. М. Стратегічні пріоритети і механізми розвитку текстильної промисловості та її сировинної бази. *Економічні інновації*. 2013. Вип. 54. С. 179–188. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/72186/21-Naumova.pdf?sequence=1>
8. Олійник Г. С. Якість як основа конкурентоздатності нетканих текстильних матеріалів для меблевої промисловості. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Технічні науки»*. 2014. № 3.

- C. 247–253. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/tech/2014_3/49.pdf
9. Пахолюк О. В. Небезпека та ризики застосування нанотехнологій в текстильній промисловості. *Товарознавчий вісник*. 2018. Вип. 11. С. 109–116.
  10. Сафонов Ю. М. Державне регулювання економічних концептів до визначення попиту текстильної промисловості у вітчизняній сировині. *Ефективна економіка*. 2011. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=432>
  11. Сафонов Ю. М. Державні регулятори інноваційно-інвестиційної діяльності сировинного комплексу текстильної промисловості України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 6. С. 22–28. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2011/7.pdf
  12. Сафонов Ю. М. Концептуальна стратегія державного регулювання інноваційного потенціалу сировинного комплексу текстильної промисловості України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 5. С. 25–29. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2011/8.pdf
  13. Сафонов Ю. М. Стратегія і структура: економічний стан потенціалу сировинного комплексу текстильної промисловості України. *Ефективна економіка*. 2011. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=472>
  14. Слізков А. М., Упірова Н. І. Проблеми екологічної сертифікації продукції текстильної та легкої промисловості і шляхи їх вирішення. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Технічні науки»*. 2015. № 2. С. 221–226. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/318/1/V84_P221-226.pdf
  15. Співробітництво між Україною та ЄС в текстильній промисловості. *Легка промисловість. Індустрія моди*. 2017. № 4. С. 7.
  16. Упірова Н. І., Слізков А. М., Гайдей О. О. Екологічна сертифікація продукції текстильної та легкої промисловості як інструмент впливу на повний життєвий цикл текстильних виробів. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Технічні науки»*. 2016. № 1. С. 181–184.
  17. Упірова Н. І., Слізков А. М., Дмитренко Л. А. Шляхи розвитку екологічної сертифікації продукції текстильної та легкої промисловості України. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Технічні науки»*. 2015. № 3. С. 157–163. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/479/1/V86_P157-163.pdf
  18. Чорна М. В., Доценко К. В. Проблеми інноваційної діяльності підприємств текстильної промисловості. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2014. Вип. 2. С. 89–98.
  19. Шамшура М. В., Кузьміна Т. О. Тенденції розвитку текстильної та трикотажної промисловості в Україні. *Праці Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія «Технічні науки»*. 2018. Вип. 18. Т. 1. С. 59–65.

Науковий керівник – Тарасенко І. О., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Київського національного університету технологій та дизайну

REFERENCES

- Berestetska, O. "Rehionalni aspekty rozvytku ta modernizatsii tekstylnoi promyslovosti Ukrainy" [Regional Aspects of Development and Modernization of the Textile Industry of Ukraine]. *Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy*. 2018. <http://rarrpsu.wunu.edu.ua/index.php/rarrpsu/article/view/239/237>
- Berestetska, O. "Zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv tekstylnoi promyslovosti" [Ensuring the Competitiveness of Textile Enterprises]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*. 2019. <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34044/1/Берестецька.pdf>
- Chorna, M. V., and Dotsenko, K. V. "Problemy innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv tekstylnoi promyslovosti" [Problems of Innovation Activity of Enterprises of the Textile Industry]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, no. 2 (2014): 89–98.
- "Ekonomichna statystyka / Ekonomichna diialnist / Diialnist pidpriemstv" [Economic Statistics / Economic Activity / Activity of Enterprises]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Levkovska, T. V. "Analiz syrovynnoi bazy tekstylnoi promyslovosti Ukrainy na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky" [Analysis of the Raw Material Base of the Textile Industry of Ukraine at the Present Stage of Economic Development]. *Biznes-navihator*, no. 1 (2013): 91–99.
- Levytskyi, V. O. "Rozvytok Klyntsyvskoi tekstylnoi promyslovosti v druhii polovyni XIX – na pochatku XX st." [The Development of Klyntsyvska Textile Industry in the Second Half of the XIX – Early XX Centuries]. *Pereiaslavskiy litopys*, no. 12 (2017): 36–42.
- Manylich, M. I., and Myroniuk, O. V. "Osoblyvosti systemy biudzhetuвання na pidpriemstvakh tekstylnoi promyslovosti" [Features of the Budgeting System at the Enterprises of the Textile Industry]. *Zbirnyk naukovykh prats [Bukovynskoho universytetu]. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, no. 14 (2018): 5–12.
- Naumova, L. M. "Stratehichni priorytety i mekhanizmy rozvytku tekstylnoi promyslovosti ta yii syrovynnoi bazy" [Strategic Priorities and Mechanisms of Development of the Textile Industry and its Raw Materials]. *Ekonomichni innovatsii*. 2013. <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/72186/21-Naumova.pdf?sequence=1>
- Oliinyk, H. S. "Yakist yak osnova konkurentozdatnosti netkanykh tekstylnykh materialiv dlia meblevoi promyslovosti" [Quality as a Basis of Competitiveness of Non-Woven Textile Materials of Furniture Function]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Tekhnichni nauky»*. 2014. http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/tech/2014_3/49.pdf
- Pakholiuk, O. V. "Nebezpeka ta ryzyky zastosuvannia nanotekhnologii v tekstylnii promyslovosti" [Danger and Risk of Nanotechnology Application in Textile Industry]. *Tovarovnavchyi visnyk*, no. 11 (2018): 109–116.
- "Spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu ta YeS v tekstylnii promyslovosti" [Cooperation between Ukraine and the EU in the Textile Industry]. *Lehka promyslovist. Industriia mody*, no. 4 (2017): 7–.
- Safonov, Yu. M. "Derzhavne rehuliuвання ekonomichnykh kontseptiv do vyznachennia popytu tekstylnoi pro-

myslovosti u vitchyzniani syrovyni" [State Regulation of Economic Concepts to Determine the Demand of the Textile Industry in Domestic Raw Materials]. *Efektivna ekonomika*. 2011. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=432>

Safonov, Yu. M. "Derzhavni rehulatory innovatsiino-investytsiinoi diialnosti syrovynnoho kompleksu tekstylnoi promyslovosti Ukrainy" [State Regulators of Innovation and Investment Activities of the Raw Materials Complex of the Textile Industry of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2011. http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2011/7.pdf

Safonov, Yu. M. "Kontseptualna stratehiia derzhavnoho rehuliuвання innovatsiinoho potentsialu syrovynnoho kompleksu tekstylnoi promyslovosti Ukrainy" [Conceptual Strategy of State Regulation of Innovative Potential of Raw Material Complex of Textile Industry of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2011. http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2011/8.pdf

Safonov, Yu. M. "Stratehiia i struktura: ekonomichni stan potentsialu syrovynnoho kompleksu tekstylnoi promyslovosti Ukrainy" [Strategy and Structure: the Economic State of the Potential of the Raw Materials Complex of the Textile Industry of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*. 2011. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=472>

Shamshura, M. V., and Kuzmina, T. O. "Tendentsii rozvytku tekstylnoi ta trykotazhnoi promyslovosti v Ukraini"

[Trends of Development of Textile and Knitting Industry in Ukraine]. *Pratsi Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu. Seriiia «Tekhnichni nauky»*, vol. 1, no. 18 (2018): 59-65.

Slizkov, A. M., and Upirova, N. I. "Problemy ekolohichnoi sertyfikatsii produktii tekstylnoi ta lehkoi promyslovosti i shliakhy yikh vyrishennia" [Problems of Textile Production Ecological Certification in Ukraine and their Solving]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Seriiia «Tekhnichni nauky»*. 2015. https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/318/1/V84_P221-226.pdf

Upirova, N. I., Slizkov, A. M., and Dmytrenko, L. A. "Shliakhy rozvytku ekolohichnoi sertyfikatsii produktii tekstylnoi ta lehkoi promyslovosti Ukrainy" [Development Trends of Textile Production Ecological Certification in Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu. Seriiia «Tekhnichni nauky»*. 2015. https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/479/1/V86_P157-163.pdf

Upirova, N. I., Slizkov, A. M., and Haidei, O. O. "Ekolohichna sertyfikatsiia produktii tekstylnoi ta lehkoi promyslovosti yak instrument vplyvu na povnyi zhyttievyy tsykl tekstylnykh vyrobiv" [The Ecological Certification of Textile and Light Industry Production as the Tool of Influence into the Whole Life Cycle of the Textile Goods]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 1 (2016): 181-184.

УДК 330.341.1(477)

JEL: L52; R13

ЗАВДАННЯ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ І ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

©2020 СОБКЕВИЧ О. В.

УДК 330.341.1(477)

JEL: L52; R13

Собкевич О. В. Завдання промислової політики для підвищення конкурентоспроможності регіонів і зміцнення економічної безпеки України

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій у промисловості України, виявлення проблем і ризиків, що впливають на її розвиток, і визначення заходів, спрямованих на вдосконалення державної промислової політики для підвищення конкурентоспроможності регіонів і зміцнення економічної безпеки країни. Визначено основні системні проблеми, що стоять на заваді розвитку промисловості та відновлення позитивної динаміки, якими є: масштабна деіндустріалізація; погіршення технологічної структури виробництва; неефективна структура виробництва з переважанням сировинних, енергоємних, «брудних» виробництв; слабкість коопераційних зв'язків у промисловості, низький ступінь співробітництва підприємств у ланцюгах доданої вартості; закріплення монопольно-олігархічної моделі на багатьох ринках; дефіцит кваліфікованої робочої сили для потреб промисловості; відсутність законодавчо закріпленого стратегічного курсу розвитку промисловості; значна регіональна концентрація промисловості. Зазначено, що на регіональному рівні завдання економічного розвитку ефективно вирішуються завдяки концепції смарт-спеціалізації (розумної спеціалізації). Наведено позитивний досвід реалізації пілотних проектів смарт-спеціалізації в регіонах України; визначено основні напрями впровадження смарт-спеціалізації та кластерного розвитку, що мають бути реалізовані на рівні державного управління, для підвищення конкурентоспроможності регіонів і зміцнення економічної безпеки в Україні.

Ключові слова: промислова політика, регіони, смарт-спеціалізація, кластерний розвиток, економічна безпека.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-118-123>

Бібл.: 9.

Собкевич Оксана Володимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка відділу секторальної економіки Центру економічних і соціальних досліджень, Національний інститут стратегічних досліджень (вул. Пирогова, 7а, Київ, 01030, Україна)

E-mail: sobkevich@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0678-0899>